

Grote weerschijnvlinder

De beste en rustigste tijd om vlinders te fotograferen is 's morgens vroeg. De meeste vlinders zitten zich in de zon op te warmen of fladderen een beetje slaperig rond.

Ook de fotograaf is 's morgens wel eens slaperig. Zo ook die zondagmorgen in de Brand bij Udenhout. Maar als om een uur of elf de Grote weerschijnvlinder je verrast, word je wel even wakker. Even van te voren kwam ik al iemand tegen met een hond. Een einde verder - wat stinkt het hier - viel me de hondstront op, met een Grote weerschijnvlinder! Jammer genoeg vloog hij meteen weg, recht de bomen in.

Maar misschien zou hij wel terugkeren. Op zo'n 4 meter afstand bleef ik met de camera in de aanslag wachten. Vijftien minuten later liet hij zich weer zien. Na drie keer over het pad op en neer te zijn gevlogen, ging hij vlak bij de hondstront zitten drinken. Voorzichtig sloop ik er naar toe en kon de vlinder in allerlei standen fotograferen, tot hij na een half uurtje weer wegvloog.

Harold van de Oetelaar

Migranten aan het Nuldernauw

Een zondag in september, met heerlijk nazomerweer en temperaturen boven de twintig graden. Ik besluit in de loop van de middag een kijkje te nemen aan de oevers van het Nuldernauw. Langs de Zeedijk (gemeente Putten) aan de westrand van het vooral bij vogelaars vermaarde poldergebied Arkemheen zijn ondanks de uitbundig bloeiende Rode klaver nauwelijks vlinders waar te nemen. Alleen een Icarusblauwtje en een Gamma-uiltje doen zich tegood aan de overvloed aan nectar.

Ondanks de gunstige weersomstandigheden (weinig wind, volop zon, aangename temperatuur) geen grote aantallen vlinders. De tijd van het jaar, al laat in het seizoen, dus wat wil je' overpeins ik. Op dat moment zie ik bovenaan de dijk een Atalanta landen op een Grote brandnetel. Omdat deze fraaie schoenlappersoort mij altijd weer weet te boeien, loop ik omhoog om 'm van nabij te kunnen bewonderen.

Boven op het dijklichaam aangekomen, zie ik rondom een wilgestruik meer vlinders fladderen. Aangezien het voorjaar - en daarmee de bloeiende wilgekatjes als voedselbron voor hongerige vlinders - al lang achter ons ligt, vraag ik me verbaasd af waarom hier zoveel Atalanta's rondwarrelen. Duidelijk is namelijk, dat het geen trekkende vlinders zijn die consequent in een bepaalde richting vliegen. Wel vind ik het aannemelijk, dat de vlinders hier terecht gekomen zijn ter onderbreking van hun tocht naar het zuiden. Bekend is namelijk, dat ze op hun route lijnvormige landschapselementen als oriëntatiepunten gebruiken.

De reden van het verblijf van de vele Atalanta's - ik tel er in totaal twaalf - op deze waterrijke plek wordt mij al gauw duidelijk. De wilgestruik, kennelijk tientallen jaar oud, heeft aan de winderige kuststrook nogal eens te lijden van stormen.

Daardoor werden zijn takken geteisterd, zodat die op bepaalde plaatsen scheuren gingen vertonen. Op die manier wordt het wilgesap bereikbaar en dat hebben de Atalanta's ontdekt. Het is een bijzondere gewaarwording, daar aan de oevers van de voormalige Zuiderzee.

De Atalanta'a ondernemen af en toe een uitstapje naar de door de zon verwarmde bazaltblokken op het talud van de dijk. Gezeten tussen de volop aanwezige brandnetelplanten, genietend van de lichte en het schouwspel van heen en weer vliegende vlinders, waan ik me in tropische sferen waar vlinders loom tussen het gebladerte zweven. Ik bevind me echter aan de rand van een puur Hollands polderlandschap, waar de geluiden van klotsend water en op vis jagende futen indringend tot me doordringen.

Er is evenwel nog een vlindersoort, die zich tegood doet aan de vrijkomende sapstroom van de wilgestruik. Een Bont zandooijje komt in mijn gezichtsveld en dat is voor dit gebied wellicht nog de grootste verrassing. Want wie verwacht in deze contreien van weiden, riet en water nu zo'n typische bosvlinder, die je normaal alleen tegenkomt op paden, waar getemperd zonlicht het bladerdek van het omringende geboomte doorbreekt. Zo'n bosgebied is kilometers verwijderd van de plek waar dit Bonte zandooijje evenals z'n kleurrijke familieleden een lullekkerland vond.

Harm Werners, Putten

Klein avondrood

In zijn publikatie van de Nederlandse pijlstaartvlinders beschrijft Meerman (1987) het typerende gedrag dat de rupsen van het Klein avondrood (*Dellephila porcellus*) vertonen. Bij het kweken onder semi-natuurlijke omstandigheden bleek hem dat de rups zich bij de minste verstoring van de voedselplant laat vallen en zich vervolgens geruime tijd slap en dood houdt. Meerman nam dit alleen bij deze soort waar. Dit gedrag, in combinatie met het feit dat de rupsen 's nachts actief zijn en zich overdag verborgen houden, zou mogelijk het opvallend lage aantal rupsvondsten van de soort kunnen verklaren.

Van dit alles hebben wij geen weet op 7 juli 1993, toen we bij toeval een ongewone rups signaleerden, rustend op Geel walstro (*Galium verum*) in de bloemrijke kalkplantenberm van een holle weg in de omgeving van Wijlre (Zuid-Limburg). Dat het een pijlstaarttrups moest zijn, zagen we direct, hoewel het opviel dat de 'pijl' op het achterlijf ontbrak. De grondkleur was een leverkleurig okerbruin. Toen ik dichterbij kwam om de rups te kunnen fotograferen, liet het dier zich van de walstroplanten omlaag vallen en bleef bewegingloos op de grond liggen. Kennelijk werd de aanwezigheid van de camera als bedreigend ervaren. De rups leek slap en dood. Pas na enige tijd kwam er weer

Grote weerschijnvlinder in de Brand. foto: Harold van de Oetelaar

ietsje beweging in, maar na aanraking verslapte het dier ogenblikkelijk opnieuw. Omdat het terugzetten in de walstroplanten daardoor mislukte, heb ik een foto van de rups gemaakt op een stug weegbreeblad, waarmee de slapjanus tussen de bermbegroeiing vandaan werd geschept. Rups en weegbree hebben dus geen relatie! Op de foto is te zien dat de rups het gedeelte met de schijnogen wat uit heeft gezet ('olifantsrups', hoewel wij meer aan een piepkleine alligator moesten denken!). De rups was naar schatting 45-50 mm lang. De vondst werd op een zonnige middag rond 4 uur gedaan op een talud op lössgrond met verweerde kalk.

Literatuur

Meerman, J.C., 1987. De Nederlands pijlstaartvlinders. Wet. Meded. 180. K.N.N.V., Hoogwoud: 51-53.

Gerrit Richter, Oosterbeek

Dagpauwoogrupsen

Bij het verkennen van onze nieuwe woonplaats vonden we op 28 augustus jl. een flinke groep kleine Dagpauwoogrupsen op brandnetels. We namen er een paar mee en kweekten ze binnenshuis op. De vlinders kwamen op 20 september uit en kregen de vrijheid. De rupsen die nog op de brandnetels buiten zaten hielden we ondertussen goed in de gaten. Toen ze zich op 6 september begonnen te verspreiden, namen we er zes mee en kweekten ze buiten op het balkon in weer en wind verder op. De eerste pop verscheen op 16 september en de laatste op de 21ste. Pas op 13 oktober kwamen de eerste twee vlinders uit. Na het strekken van de vleugels bleven ze twee dagen naast de pophuid hangen zonder echt actief te worden. Pas op 28 en 29 oktober kwamen er nog drie poppen uit, dus ruim een maand later dan uit de rupsen die binnen waren opgekweekt. De vlinders waren echter niet in staat de vleugels goed te strekken en bleven verkreukeld hangen. De laatste pop was pas op 1 november uitgekleurd, maar de vlinder kon de pophuid niet meer verlaten. De twee eerste vlinders die er goed uitzagen,

gaven we wat suikerwater, maar ze hadden weinig energie om te drinken. We zetten ze in een donker doosje om te zien of ze toch nog in staat waren om te overwinteren, maar half november waren ze dood.

Dat de tweede generatie van de Dagpauwoog in 1993 weinig kansen heeft gehad door het slechte weer wordt dus door dit kweekje bevestigd.

N.W. Elfferich, Capelle a/d IJssel

Kweekmateriaal

Aangeboden: poppen van Ligusterpijlstaart, Avondrood, Pauwoogpijlstaart, Hermelijnvliinder en Jacobsvliinder.

Ruilen tegen poppen van inheemse dag- of nachtvlinders.

Paul Plasmeijer - 01615-1311

in 't
kort

eerste Atalanta's te zien verschijnen. Gedurende de hele maand september zaten er zo toch nog regelmatig drie of vier Atalanta's en een of twee Gehakkelde aurelia's tegelijk in de tuin. Ze snoepten bijna uitsluitend van het rotte fruit. De bloeiende Vlienderstruik, Herfstasters en He-

Voedertafel vol vlinders. foto: Frans van Alebeek

Een goed idee voor magere jaren

We vertellen u niets nieuws als we zeggen dat de afgelopen zomer (1993) een grote teleurstelling was als het ging om vlinders kijken. In onze tuin telden we vergeleken met 1992 zowel minder soorten als veel lagere aantallen per soort. Alleen het Klein geaderd witje en het Boomblauwtje deden het bij ons ongeveer even goed als vorig jaar.

Eind augustus bij een spaarzaam bloeiende Vlienderstruik zonder fladderaars, besloten we de aantrekkingskracht van onze tuin te vergroten met een vlinder-voedertafel. Een simpel plankje op een paal werd in de tuin gezet, met daarop enkele overrijpe nectarines en pruimen. Regelmatig legden we wat nieuw fruit naast de oude resten.

En dat bleek een gouden greep, want de Atalanta's en de Gehakkelde aurelia's lieten zich hiermee goed lokken! Slechts tien minuten zon was al voldoende om de

melsleutel waren niet in trek. Opvallend was dat de Gehakkelde aurelia's helemaal geen last hadden van elkaar of van de Atalanta's. Andersom was dat heel anders! De Atalanta's verdroegen elkaar erg slecht. Zo gauw meer dan één Atalanta op de fruitplank wilde, ontstond een druk gefladder, en joegen ze wild achter elkaar aan. Gelukkig snoepten de Atalanta's meestal maar een korte tijd van het fruit, om daarna elders in de tuin rustig te gaan zitten zonnen. Zo kwamen ze toch allemaal wel eens aan de beurt voor een plaatsje bij het fruit. Dankzij de fruitplank kwamen de Gehakkelde aurelia's uiteindelijk toch nog op hetzelfde jaartotaal als vorig jaar en waren de Atalanta's maar weinig achteruitgegaan ten opzichte van 1992. Kortom, in magere jaren is zo'n fruit-lokplankje een leuk middel om toch nog te genieten van die fladderaars!

Tineke van der Sar & Frans van Alebeek, Wageningen